İstanbullu Vikingler

Varangian Muhafızları (Varangian Guard), Bizans İmparatorluğu'nda görev yapan ve çoğunluğu İskandinav kökenli olan seçkin bir birlikti. Bu muhafızlar 10. yüzyıldan itibaren Bizans'ta hizmet etti ve 15. yüzyıla kadar devam etti.

BEKTAŞ F. ÖZDEMİR KOPENHAG

8. yüzyıldan itibaren kuzeyin denizcileri olan Vikingler, sadece batıya *(İngiltere ya da Fransa)* değil, doğuya da seferler düzenlediler ve Volga Nehri boyunca ilerleyerek Hazar Denizi'ne kadar ulaştılar. Bu güzergâh, tarihte *"Rus"* kimliğinin temelini oluşturacak İskandinav göçlerinin de başlangıcıydı.

Arap seyyah İbn Fadlan, 10. yüzyılda Volga kıyısında karşılaştığı bu kuzeyli tüccarları *"Rus"* olarak tanımlar ve ayrıntılı betimler. Onların hem savaşçı hem de ticaret erbabı olduklarını anlatır; bu anlatı, Vikinglerin İslam dünyasıyla kurduğu ilk temaslardan biridir.

Hedeby'de Bulunan Arap Dirhemleri

Sindbæk, Vikinglerin uzun mesafeli ticaret yaparak erken Orta Çağ İskandinavya'sında *"nodal points"* adı verilen ticaret merkezlerini oluşturduklarını belirtmektedir. Bu merkezler, Hedeby *(Haithabu)* gibi yerleşimlerde yoğunlaşmıştır.

Bugün Almanya'daki Schleswig yakınlarında bulunan *(daha önceleri Danimarka Krallığı sınırları içinde yer alan)* Hedeby'de *(Haithabu)* yapılan kazılarda, yüzlerce Arap gümüş dirhemi bulunmuştur. Bulunan dirhemlerin büyük çoğunluğu, Abbasi Halifeliği'nin *(özellikle bugünkü Irak ve İran)* veya daha geniş anlamda İslam dünyasının merkezi bölgelerinde üretilmiştir ve Viking tüccarları tarafından Kuzey Avrupa'ya getirilmiştir.

Bu buluntular, 9. ve 10. yüzyıllarda İslam dünyası ile İskandinavya arasında güçlü bir ticaret hattı olduğunu, Vikinglerin Orta Çağ Avrupa'sının en önemli ticaret merkezlerinden biri olduğunu ve Arap dünyasıyla yapılan ticarette aktif rol oynadığını gösteren somut bir kanıttır. Bu dirhemler, Doğu'dan gelen malların *(ipek, baharat, mücevher)* kuzeye ulaştığını gösterir. Böylece, kuzeyli tüccarlar Doğu'nun zenginliklerini kendi dünyalarına taşımışlardır.

Konstantinopolis'te Vikingler

Bazı Vikingler yalnızca ticaretle değil, savaş yetenekleriyle de Doğu sahnesinde yer aldılar. Bir kısmı Bizans İmparatorluğu'nun özel muhafız birliği olan Varang Muhafızları'nda görev yaptı. Bu birliğin 10. ve 11. yüzyıllarda Danimarkalı askerler de dâhil olmak üzere İskandinav kökenli savaşçılardan oluştuğu biliniyor.

Konstantinopolis'te *(bugünkü İstanbul)* hizmet eden bu kuzeyli muhafızlar, Bizans sarayının görkemini, ipekli giysilerini, ikonalarını ve Doğu'nun görsel kültürünü yakından tanıdı; bu etkileşim, kuzey ve doğu dünyaları arasında ilk doğrudan insan köprüsünü oluşturdu.

Dolaylı Bir Bağlantı: Varangian Muhafızları

Varangian Muhafızları *(Varangian Guard)*, Bizans İmparatorluğu'nda görev yapan ve çoğunluğu İskandinav kökenli olan seçkin bir birlikti. Bu muhafızlar 10. yüzyıldan itibaren Bizans'ta hizmet etti ve 15. yüzyıla kadar devam etti.

Osmanlılar Bizans'la savaşırken *(özellikle 14-15. yüzyıllarda ve 1453'te İstanbul'un fethinde)*, karşılarında bu İskandinav kökenli Varangian Muhafızları da vardı. Dolayısıyla İskandinav soyundan gelen savaşçılar ile Osmanlılar arasında çatışmalar olmuştur - ancak bunlar artık *"Viking"* olarak adlandırılmıyorlardı; Hristiyanlaşmış Bizans askerleriydiler.

Osmanlı Limanlarında Danimarka Bayrağı

Yüzyıllar sonra, dünya artık Orta Çağ'ı geride bırakmış ve diplomasi çağı başlamıştı. 1756 yılında Danimarka Krallığı, Osmanlı İmparatorluğu ile resmî diplomatik ilişkiler kurdu. 14 Ekim'de Sultan III. Osman ve Kral V. Frederik arasında bir Dostluk ve Ticaret Antlaşması imzalandı. Kopenhag'dan İstanbul'a elçiler gönderildi; Osmanlı limanlarında Danimarka bayrağı dalgalanmaya başladı.

Bu dönemde Danimarka gemileri, Levant ticareti denilen Akdeniz hattına katılarak Osmanlı topraklarından kahve, ipek, baharat ve tütün gibi ürünleri kuzeye taşıdı. Böylece, Vikinglerin yüzyıllar önce başlattığı Doğu ilgisi, diplomasi ve ticaretle yeniden canlandı.

"Türk Modası (Turquerie)" Kopenhag'da

18. yüzyılda Avrupa'yı saran *"Türk Modası (Turquerie)"* akımı Danimarka aristokrasisine de ulaştı. Doğu'nun egzotik cazibesi Danimarka'da aristokrasinin estetik anlayışını etkiledi. Kopenhag salonlarında Osmanlı halıları, kahve takımları ve şal desenleri moda oldu. İstanbul'a seyahat eden Danimarkalı diplomatlar ve seyyahlar, yazdıkları anılarda Osmanlı yaşamının ayrıntılarını aktardılar.

Ressam Melchior Lorck, yazar Hans Christian Andersen, dilbilimci Johannes Ostrup, biyolog Johannes Schmidt ve arkeolog Karl Frederik Kinch gibi birçok Danimarkalı sivil, yazar ve bilim insanı, seyahat etmek veya bilimsel araştırmalar yapmak için Osmanlı topraklarına geldi. Bu kültürel alışveriş, yalnızca malların değil, hayal gücünün ve estetiğin de sınırları aştığını gösteriyordu.

Kuzeyin Rüzgârı İle Doğu'nun Güneşi

Bugün Danimarka ve Türkiye arasındaki ilişkiler yalnızca çağdaş diplomasiye dayanmıyor; kökleri Vikinglerin ipek ve gümüş uğruna Doğu'ya yelken açtığı, Danimarkalı askerlerin Bizans sarayını koruduğu ve 18. yüzyılda Osmanlı ile resmî ilişkiler kurulduğu uzun bir tarihe uzanıyor. Kuzeyin rüzgârı ile Doğu'nun güneşi yüzyıllar boyunca birbirine karıştı.